

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ЗГОДИ НА ДОНОРСТВО ОРГАНІВ ТА ТКАНИН ДЛЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Машталер О.І.,

студентка юридичного факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Статтю присвячено особливостям правового регулювання надання згоди на донорство органів та (або) тканин, визначенню дискусійних аспектів та шляхів їх вирішення. Проаналізовано переваги та недоліки презумпції згоди та презумпції незгоди як моделей надання згоди померлими особами, запропоновано зміни до чинного законодавства.

Ключові слова: трансплантація, правове регулювання, презумпція згоди, презумпція незгоди, модель поінформованої згоди, декоммерціалізація операцій, спеціальні комітети.

Машталер О.І. / ДИСКУССИОННЫЕ АСПЕКТЫ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ СОГЛАСИЯ НА ДОНОРСТВО ОРГАНОВ И ТКАНЕЙ ДЛЯ ТРАНСПЛАНТАЦИИ В УКРАИНЕ И СПОСОБЫ ИХ РАЗРЕШЕНИЯ / Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

Статья посвящена особенностям правового регулирования предоставления согласия на донорство органов и (или) тканей, определению дискуссионных аспектов и путей их решения. Проанализированы преимущества и недостатки презумпции согласия и презумпции несогласия как моделей предоставления согласия умершими лицами, предложены изменения в действующее законодательство.

Ключевые слова: трансплантация, правовое регулирование, презумпция согласия, презумпция несогласия, модель информированного согласия, декоммерциализация операций, специальные комитеты.

Mashtaler O.I. / DISPUTE ASPECTS OF GRANTING APPROVAL FOR DONORSHIP OF THE ORGANS AND TISSUES FOR TRANSPLANTATION IN UKRAINE AND WAYS OF THEIR SOLUTION / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

This article is dedicated to the peculiarities of the legal regulation of granting approval for donorship of the organs and tissues, determination of dispute aspects and ways for its solution.

An analysis has been made to cover such issues as collisional regulations of the legislation regarding to the granting approval to alive potential donors and advantages and disadvantages of the agreement and disagreement presumptions as models of giving the approval by deceased people, offered changes to the effective legislation. The purpose of the article is comprehensive study of the legal regulation the procedure of granting approval for donorship; proposals in order to eliminate the gaps in legislation; necessity of model of the informed approval in Ukraine and establishment of special committees, which will control the voluntary of donorship of the organs and tissues and its decommercialization; necessity of legal regulation the list of relatives, who can give their approval for donorship of the organs and tissues of deceased people; ways to solve different moral and ethical issues related to the donorship of the organs and tissues for transplantation and ways to popularize donorship as effective kind of incurable diseases' treatment.

Key words: transplantation, legal regulation, agreement presumption, disagreement presumption, model of the informed approval, operations decommercialization, special committees.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день трансплантація органів та тканин – одне з найвидатніших досягнень медицини, за допомогою якого кожного року рятується тисячі життів. Вона є однією з найпоширеніших, але водночас однією з найскладніших медичних послуг, які надаються. Також це високоефективний спосіб лікування безнадійних хворих, які до недавнього часу не мали шансів на продовження життя, адже тепер заміна нежиттєздатних органів на життєздатні та функціональні – одне з основних досягнень людства за останні століття.

Трансплантація включає в себе не лише низку медичних, а й низку проблемних питань щодо правового, морального та етичного регулювання даної процедури.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що незважаючи на те, що в Україні існує низка нормативно-правових актів, які регулюють трансплантацію органів та тканин від живих та померлих осіб, їх порядок, наслідки, особливо гострими як в Україні, так і у всьому світі залишаються питання щодо надання згоди на трансплантацію органів живими та померлими особами, адже законодавство України містить не лише прогалини щодо даного питання, а й колізійні норми, які не дозволяють трансплантації органів та тканин набути поширення в нашій державі.

Проблеми правового регулювання щодо надання згоди живими та померлими особами на трансплантацію органів і тканин були та є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, таких як А. Авдєєв, С. Гринчак, Л. Красавчикова, О. Кустова, М. Малєїн, М. Малєїна, Н. Павлова, О. Сапронова, В. Суховерхий, О. Якименко та інші.

Метою статті є всебічне вивчення законодавства, яке регулює порядок надання згоди на донорство; проблем, які виникають під час взяття анатомічних матеріалів у живих осіб, зокрема, щодо того, хто має право на надання такої

згоди; аналіз проблем щодо вилучення органів у померлих осіб в аспекті презумпції незгоди, яка діє на сьогоднішній день в Україні; конкретні пропозиції щодо усунення прогалин у законодавстві, визначення переліку осіб, які можуть надавати згоду на вилучення органів померлих осіб та шляхи вирішення інших правових та морально-етичних проблем, які виникають під час трансплантації органів та тканин, задля поширення такого роду медичної послуги в Україні, підкреслення її дієвості та ефективності як способу лікування важких невиліковних хвороб, підтримання життєздатності людини тощо.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до п.1 ч.1 ст.1 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (далі – Закон про трансплантацію) трансплантація – це спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини [1].

Правове регулювання донорства органів та тканин здійснюється Конституцією України, зокрема ст. 49, яка закріплює право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; в ст. 290 Цивільного кодексу України, яка закріплює право на донорство органів; Законі України «Основи законодавства про охорону здоров'я» (далі – Основи) від 19.11.1992 № 2801-XII (ст. 47), Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 16.07.1999 № 1007-XIV (далі – Закон про трансплантацію), в Інструкції щодо вилучення органів людини в донора-трупа, затвердженій Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2000 № 226; Наказом Міністерства охорони здоров'я «Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації» від 10.04.2012 № 250 та іншими.

Відповідно до п.7 ч.1 ст. 1 Закону про трансплантацію донор – це особа, у якій за життя або після її смерті взято анатомічні матеріали для трансплантації або для виготовлення біоімплантатів (засоби, виготовлені з анатомічних матеріалів померлих людей – прим. авт.) [1]. Отже, ми повинні розрізняти взяття анатомічних матеріалів для трансплантації у живих та померлих осіб.

Щодо надання згоди живими особами, то відповідно до ст. 47 Основ застосування методу пересадки від донора до реципієнта органів та інших анатомічних матеріалів здійснюється у визначеному законом порядку за наявності їх згоди або згоди їх законних представників за умови, якщо використання інших засобів і методів для підтримання життя, відновлення або поліпшення здоров'я не дає бажаних результатів, а завдана при цьому шкода донору є меншою, ніж та, що загрожувала реципієнту [2]. А відповідно до ст. 13 Закону про трансплантацію у живого донора може бути взято гомотрансплантат лише за наявності його письмової заяви про це, підписаної свідомо і без примушування після надання йому лікуючим лікарем об'єктивної інформації про можливі ускладнення для його здоров'я, а також про його права у зв'язку з виконанням донорської функції. У заяві донор повинен вказати свою згоду на взяття у нього гомотрансплантата та свою поінформованість щодо можливих наслідків. Підпис донора на заяві засвідчується у встановленому законодавством порядку, а заява додається до його медичної документації [1]. Тобто бачимо певну колізію між даними нормами, але й виникає питання, чи можуть законні представники давати згоду на вилучення органів (не враховуючи дітей та недієздатних осіб). На нашу думку, згода надається саме донором виключно після надання йому інформації про його стан здоров'я, про можливі ускладнення, а також про його права та обов'язки в разі виконання донорських функцій. Основними аргументами щодо даного твердження є те, що Конституція України гарантує кожній особі особисту недоторканність (ст. 29), тобто заборонено здійснення медичного втручання без її згоди, а право на донорство відповідно до Цивільного кодексу України є особистим немайновим правом, а отже, особа сама розпоряджається ним на власний розсуд і це право не може бути відчужене чи якимось чином передане іншим особам. Крім цього, повинні дотримуватися принципи донорства, такі як принцип добровільності донорства, дотримання прав людини та захист людської гідності, пріоритету інтересів донора порівняно з інтересами інших людей та суспільства в цілому. Тобто донор таким чином самостійно погоджується на порушення тілесної недоторканності та вилучення органів. Зазвичай донор – це особа, яка не потребує будь-якої медичної допомоги, а лише на добровільних засадах погоджується на так зване пожертвування власного органу чи тканин.

На нашу думку, задля уникнення проблем правового регулювання та усунення даної колізії необхідно виключити положення з Основ щодо можливості надання згоди на трансплантацію не особою особисто, а законними представниками стосовно повнолітніх дієздатних осіб та закріпити дане положення лише щодо останніх, адже вони самостійно не в змозі приймати такі рішення, а тому згоду на трансплантацію мають надавати батьки, усиновлювачі, опікуни чи піклувальники. Вважаємо, що доречність згоди особи або його законних представників стосується саме реципієнта, але крім випадків існування реальної загрози життю.

Крім цього, аби поширити таке явище, як взяття органів у живих донорів для пересадки іншій людині задля врятування життя пацієнта, його лікування від важкої хвороби чи перешкоди прогресуванню важкої хвороби, необхідно отримувати поінформовану згоду прижиттєвого донора. Тобто йому необхідно не лише пояснити вид хірургічного втручання, можливі ризики та негативні на-

слідки для здоров'я після операції, очікувані та непередбачувані результати, а й зазначити всі обставини, які можуть вплинути на потенційного донора: це може бути наявність великої сім'ї у потенційного реципієнта, добрі справи, якими він займався протягом життя, його характеристики як людини тощо. Звісно, задля збереження об'єктивності таке інформування має здійснюватись у присутності людей, які не є зацікавленими в отриманні згоди та не будуть брати участі в потенційній операції.

Прижиттєвих донорів варто поділяти на 3 основні категорії: родичів по крові, одного з подружжя та тих, хто віддає свій орган чи органи як пожертву. Але необхідно з обережністю розглядати випадки донорства, в якому донор та реципієнт – не пов'язані між собою особи, з метою недопущення комерціалізації донорства та отримання грошових чи іншого виду винагород за органи. Саме тому вважаємо доцільним створення спеціальних комітетів з питань трансплантації, які б підпорядковувалися Міністерству охорони здоров'я. До повноважень таких комітетів будуть входити переконання в тому, що донор надав виключно вільну добровільну згоду без будь-якого особистого, соціального, економічного впливу на нього з боку реципієнта чи осіб, пов'язаних із ним; що донор та реципієнт не порушували порядок безоплатності трансплантації (вважаємо за доцільне виключити витрати, які може нести реципієнт чи його родичі на оплату похорону донора, транспортування тіла, відшкодування втрат, які він поніс за життя тощо); донор та реципієнт розуміють можливість відмови від операції в будь-який момент.

Але найбільше проблемних питань виникає щодо згоди на трансплантацію органів померлих осіб. Відповідно до ч.3 ст. 290 Цивільного кодексу України фізична особа може дати письмову згоду на донорство її органів та інших анатомічних матеріалів на випадок своєї смерті або заборонити його. Таке ж положення міститься і в ст.16 Закону про трансплантацію. Хоча дана норма не зовсім чітко та правильно сформульована, ми розуміємо, що в Україні діє так звана презумпція незгоди або система згоди, відповідно до якої трансплантація можлива лише тоді, коли особа висловила свою згоду в письмовій формі за життя, або ж таку згоду надали її близькі родичі після її смерті.

Існують різноманітні законопроекти, в яких передбачається зміна моделі, яка законодавчо закріплена в Україні. Зокрема, законопроект № 2184а 2013 року запроваджував презумпцію згоди в Україні, тобто кожний громадянин ставав потенційним донором, але він не знайшов достатньої підтримки, адже багато політиків виступили проти таких нововведень.

Проаналізувавши підходи до цього питання, ми бачимо, що в літературі існує багато суперечок з даного приводу, оскільки вважається, що презумпція згоди дозволить покращити стан трансплантології в Україні, збільшить у разі кількість донорських органів, врятує численну кількість життів. Як справедливо зазначають І.А. Іванніков та Н.А. Рубанова, в юридичній літературі немає єдності поглядів з приводу правової обґрунтованості даної презумпції: її прихильники посилаються на пріоритет інтересів живої людини над померлою, а противники презумпції вказують на її несумісність з перевагами вибору, висловлення волі [3, с. 103]. Тобто, з одного боку презумпція незгоди закріплює право людини самостійно на власний розсуд розпоряджатися її органами, а з іншого – презумпція згоди більш вигідна суспільству в цілому, оскільки вирішить проблему з дефіцитом донорських органів. На основі цього виникає також моральна дилема: що ж важливіше – потенційне одужання важкохворого пацієнта чи повага до пам'яті померлої особи та її живих родичів.

В.М. Зорін і Н.І.Неволін говорять про те, що правове регулювання цієї делікатної проблеми потрібно здійснити таким чином, щоб жива людина (реципієнт), котрій за допомогою трансплантації можна зберегти життя і здоров'я,

являла собою б незрівнянно більшу цінність, ніж так, котра зі смертю назавжди втрачена для суспільства [4, с. 11].

В.П. Новосьолов та Л.В. Кануннікова, у свою чергу, виокремлюють фактор часу в основі доцільності існування презумпції згоди, зазначаючи, що вилучення органів і тканин із трупа практично завжди повинно бути проведено відразу після належної констатації смерті, тобто часу на можливе узгодження з родичами померлого чи його законними представниками немає, а попереднє узгодження можливого вилучення органа у випадку смерті потенційного донора ще за життя цієї особи буде порушенням усіх етичних норм і давати привід для подальших скарг на недотримання повне надання медичної допомоги [5, с. 86].

Водночас існує безліч абсолютного протилежних позицій щодо неможливості існування в Україні презумпції згоди, яку підтримуємо й ми.

Якщо розглядати положення міжнародно-нормативних актів, то вирішення даної проблеми різноманітні. Зокрема, ст. 2 Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенції про права людини та біомедицину закріплює перевагу інтересів та благополуччя окремої людини над інтересами суспільства. Також Сіднейська декларація смерті, прийнята Всесвітньою медичною асоціацією у 1968 році вимагає щодо процедури взяття органів у померлого обов'язкової наявності юридично оформленого дозволу на трансплантацію.

На підтримку цієї думки знаходимо безліч ґрунтовних позицій в юридичній літературі. Зокрема, вважається, що завдяки використанню презумпції незгоди знижується потенційна можливість криміналізації цієї галузі медицини, підтримується впевненість щодо гідного ставлення до її тіла після смерті [6]. Крім того, знижується можливість недбалого лікування важкохворих осіб, які є потенційними донорами, незважаючи на відсутність згоди при житті, оскільки існує безліч випадків у практиці інших країн, коли важкохворі особи або особи, які були в критичному стані здоров'я, не отримали всю можливу медичну допомогу у зв'язку з тим, що вони були потенційними донорами.

Також презумпція згоди критикується Г.Н. Красновським, який вказує на те, що передусім ігноруються права людини, зокрема донора, який, безумовно, за життя повинен у належній формі вирішити питання про можливість використання його органів чи тканин для пересадки після смерті, тобто законодавцем не визнається пріоритетність донора [7, с. 70].

На нашу думку, коректним буде продовження існування саме презумпції незгоди в Україні, тобто відсутності згоди за життя як відмова від трансплантації, оскільки головним постулатом трансплантології має залишатися все-таки необхідність згоди на вилучення органів, незалежно від того, чи ця особа жива чи померла, адже таке положення відповідає принципам цивілізованого суспільства, які діють у більше ніж 60 країнах. Вважаємо, що спроба врятувати життя реципієнта може бути здійснена саме завдяки положенню щодо можливості надання згоди на трансплантацію родичами померлої особи у разі відсутності згоди, наданої донором ще за життя.

В аспекті згоди родичів на трансплантацію законодавець відповідно до ст. 16 Закону про трансплантацію зазначає, що за відсутності такої заяви анатомічні матеріали у померлої повнолітньої дієздатної особи можуть бути взяті за згодою подружжя або родичів, які проживали з нею до

смерті [1]. Дане положення є не зовсім коректним, оскільки в даному Законі не конкретизований перелік осіб, до яких лікарі повинні звертатися за згодою. Саме тому вважаємо необхідним закріпити в Законі про трансплантацію не надто розширений перелік осіб, які будуть мати право надавати таку згоду. Зокрема, включити одного з подружжя, батьків, дітей, які досягли повноліття, сестру (брата). Але важливо також зазначити, якщо один із рівноправних родичів відмовляється надати згоду на вилучення органів, то трансплантація неприпустима. Право на отримання згоди доцільно надати лікарям, які працюють у відповідній медичній установі, але які не є зацікавленими особами та не беруть участі в трансплантації. У випадку відсутності таких осіб, згода не може бути надана ніким, тому припускаємо незгоду родичів, тобто така особа не зможе стати донором взагалі, адже процедура пошуку інших родичів може виявитися тривалою. Існує думка з приводу того, що звернення до родичів щодо надання згоди на трансплантацію є надмірним моральним та психологічним навантаженням. Відповідно до цього ми пропонуємо встановити строк, протягом якого родичі зобов'язані надати відповідь про свою згоду чи незгоду, аби таке рішення не приймалося ними відразу.

Крім цього, задля поширення трансплантації як медичної послуги в Україні, аби потенційний донор не боявся давати згоду на трансплантацію за життя, аби не турбувалися родичі померлої особи, необхідно поширити донорство шляхом проведення різноманітних інформаційних компаній, пропаганди трансплантації в цілому тощо. Зокрема, інформація щодо донорства має висвітлюватися регулярно в засобах масової інформації, особи будуть орієнтуватися у своїх правах та обов'язках, у механізмі реалізації права на донорство в цілому. На нашу думку, це допоможе зменшити тенденцію населення щодо недовіри до медичних установ та щодо системи в цілому та дозволить отримувати набагато більше згод від родичів померлої особи на трансплантацію органів та (або) тканин. Для цього засобом масової інформації необхідно періодично демонструвати, яка кількість життів врятована та може бути врятована за допомогою такого роду медичної процедури. Обов'язок щодо створення та поширення цієї інформації вважаємо за доцільне покласти на Міністерство охорони здоров'я.

Висновки. Таким чином, дослідження показало, що національне законодавство щодо трансплантації людських органів, незважаючи на величезну кількість нормативно-правових актів, має прогалини, які потребують термінового усунення. Зокрема, мова йде про надання згоди на трансплантацію органів та (або) тканин живих і померлих осіб. Бачимо гостру необхідність внести зміни до законодавства та в більш чіткому формулюванні закріпити можливість надання згоди на трансплантацію особисто потенційним донором, отримання поінформованої згоди, закріплення чіткішого формулювання презумпції незгоди та переліку родичів, які мають право надавати згоду на трансплантацію органів та (або) тканин після смерті особи у разі не залишення його згоди за життя, а також необхідності створення спеціальних комісій з питань трансплантації, які б здійснювали нагляд та проводили перевірки наявності всіх дозвільних документів, відстежували випадки неспорідненого донорства, реєстрували всі заклади та установи, які проводять трансплантацію, та стежили за їх функціонуванням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16.07.1999 № 1007-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 41, ст. 377.
2. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 4, ст. 19.
3. Иванников И.А. Медицинское право : [учеб. пособ.] / И.А. Иванников, Н.А. Рубанова. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К». – Академцентр, 2008. – 208 с.

4. Зорин В.М. К проблеме пересадки почек от трупов / В.М. Зорин, Н.И. Неволин. // Проблемы экспертизы в медицине. – Ижевск : Экспертиза, 2001. – № 1. – С. 10–12.
5. Новоселов В.П. Правовое регулирование профессиональной деятельности работников здравоохранения / В.П. Новоселов, Л.В. Канунникова. – Новосибирск : Изд-во НГОНБ, 2000. – 256 с.
6. Стеценко С.Г. Регламентация донорства как фактор правового регулирования трансплантации органов и тканей человека / Медицинское право и этика. – 2000. – № 2. – С. 44–53.
7. Красновский Г.Н. Актуальные вопросы правового регулирования трансплантации органов и тканей в Российской Федерации / Г.Н. Красновский // Государство и право. – 1993. – № 12. – С. 68–73.

УДК 347.61

ДОГОВОРИ ПОДРУЖЖЯ СТОСОВНО ЇХНЬОГО СПІЛЬНОГО ТА РОЗДІЛЬНОГО МАЙНА

Михальнюк О.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільного права юридичного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються проблеми договірної регулювання відносин подружжя щодо користування та розпорядження їхнім спільним і роздільним майном. Досліджено правову природу та особливості договорів про поділ майна подружжя; про виділ майна (частки) зі спільного майна подружжя; про користування їхнім спільним та роздільним майном; про відчуження частки без її виділу.

Ключові слова: майнові договори подружжя, поділ майна подружжя, виділ майна (частки), користування подружнім майном, відчуження частки без її виділу.

Мыхальнюк О.В. / ДОГОВОРЫ СУПРУГОВ ОТНОСИТЕЛЬНО ИХ ОБЩЕГО И РАЗДЕЛЬНОГО ИМУЩЕСТВА / Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

В статье рассматриваются проблемы договорного регулирования отношений супругов относительно пользования и распоряжения их общим и раздельным имуществом. Исследована правовая природа и особенности договоров о разделе имущества; о выделении имущества (доли) из общего имущества супругов; о пользовании их общим и раздельным имуществом; об отчуждении части без ее выделения.

Ключевые слова: имущественные договоры супругов, раздел имущества супругов, выделение имущества (части), пользование супружеским имуществом, отчуждение части без ее выделения.

Mykhalniuk O.V. / CONTRACTS BETWEEN SPOUSES CONCERNING THEIR SEPARATE AND COMMUNITY PROPERTY / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

In the article are presented problems of contract regulation of property relations between spouses. During the modern times in Ukraine it is necessary to mention about the crucial changes in approaches to regulation of property relations between spouses oriented on widening of the sphere of dispositive regulation. Acting Family Code of Ukraine determines new constructions – the contract on division of community property of spouses; on separation property (share) of community property; on using their separate and community property; on disposal of share without it separation.

It is proposed classification of the contracts on spouses property. According this classification all contracts in this sphere are divided in two groups: a) contracts on determination and changes of the statutory matrimonial property regime; b) contracts, which termed the order of using separate and community property.

The author determined legal nature and specifics of the contracts on division of community property of spouses in the family law of Ukraine. The main attention is paid to the issues of determination of conditions, forms and object in the contract, implementation and termination of the contract, rights and responsibilities.

It is proved that the contract on division of community property stay apart from the contract on separation property (share) of community property of spouses and the contract on disposal of share without it separation.

Key words: contracts on spouses property, division of spouses property, separation property (share), using of spouses property, disposal of share without it separation.

Нерідко у подружжя під час перебування у шлюбі виникає потреба здійснити певні юридичні дії щодо майна, що є у них в наявності (набуте до укладення шлюбу або під час шлюбу) та має певний правовий режим (належить до числа спільного або роздільного майна). Доволі часто у подружжя виникає потреба змінити правовий режим майна: визнати роздільне майно спільним, спільне – роздільним і т. д.; здійснити його поділ, виділити частку зі спільного майна, визначити порядок користування тощо. Більшість із цих відносин можуть бути врегульовані на договірних засадах. Із цією метою у чинному сімейному законодавстві України передбачено низку майнових договорів подружжя.

Проте на практиці учасники сімейних правовідносин доволі часто не поінформовані про свої права укласти відповідний договір, що в кінцевому підсумку призводить до необхідності вирішувати спірні сімейні питання в суді. І, на жаль, не завжди вдається захистити порушені майнові та/або особисті немайнові права учасників судового процесу. До того ж аналіз наявної судової практики дає

підстави зазначити, що основну категорію судових справ у сфері договірної регулювання майнових відносин подружжя складають спори щодо порушення порядку укладення сімейно-правових договорів, їх зміни та розірвання, а також визнання недійсними.

Така ситуація пов'язана, в першу чергу, із тим, що відповідні майнові договори подружжя здебільшого лише поіменовані в чинному СК України. Детальна законодавча регламентація відсутня, а наявних теоретичних досліджень, на жаль, недостатньо, щоб заповнити існуючий законодавчий вакуум. У єдиній кандидатській дисертації з аналізованої тематики В. К. Антошкіної «Договірне регулювання відносин подружжя» (Харків, 2006) розглянуті лише деякі аспекти відповідних майнових договорів подружжя в сімейному праві України, а за останні майже десять років з моменту її захисту відбулися значні зміни у правозастосуванні норм СК України на практиці.

Усе вищесказане зумовлює потребу системного підходу у дослідженні майнових договорів подружжя в сімей-